

Sygn. akt XIV C 693/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2018 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu XIV Wydział Cywilny z siedzibą w Pile

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Jan Sterczała

Protokolant prot. Magdalena Grzybowska

po rozpoznaniu w dniu 26 lipca 2018 roku w Pile

sprawy z powództwa **P. W.**

przeciwko **H. S. (1)**

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 3 917 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;
3. nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

J. Sterczała

UZASADNIENIE

Powód P. W. w pozwie złożonym w dniu 13 czerwca 2014 roku, wniósł o zasądzenie od pozwanej H. S. (1) na swoją rzecz, kwoty 83.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty. W uzasadnieniu wskazał, że w dniu 2 czerwca 2007 roku zmarł jego i pozwanej ojciec G. W., natomiast 31 października 2013 roku zmarła matka stron postępowania I. W.. I. W. i strony postępowania nabyli na podstawie ustawy spadek po ojcu w 1/3 części każde z nich. Natomiast spadek po zmarłej matce strony nabyły 1/2 części każde z nich. Powód podnosi, że G. W. za życia przeniósł na pozwaną H. S. (1) na podstawie umowy darowizny własność spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu położonego w W. przy ul. (...) oraz własność działki niezabudowanej nr (...) położonej w W. przy ul. (...). Powód, zaś nie otrzymał należnego mu zachowku, ani w postaci darowizny, ani spadku po ojcu. Spadkodawca nie pozostawił w spadku żadnych przedmiotów majątkowych, ani nie dokonywał za życia żadnych darowizn na jego rzecz. Z uwagi na to, że darowizna ww. nieruchomości jest zaliczana do spadku przy obliczeniu zachowku, pozwana jest zobowiązana do zapłaty na rzecz powoda należnego mu zachowku. Nadto powód podniósł, że posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. Jego choroba ma charakter trwały wobec czego, należy mu się 2/3 udziału, który przypadłby mu w przypadku dziedziczenia ustawowego (k. 2-53).

W piśmie procesowym z dnia 28.11.2014 roku, pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości, poprzez zaliczenie na należny powodowi zachówek, otrzymanych przez niego od spadkodawców G. i I. W. oraz pozwanej H. S. (1), darowizn kwot pieniężnych, równoważnych dochodzonemu przez powoda zachowkowi oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwana podniosła, że powód składając przeciwko niej pozew pominął istotne okoliczności mające wpływ na rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy. Pozwana podnosi, iż otrzymała darowiznę w postaci mieszkania spółdzielczego w W., które stanowiło wyrównanie darowizny pieniężnej (40.000,00 zł), którą otrzymał powód od spadkodawców na wykup mieszkania. Nadto pozwana

przepisała na rzecz powoda książeczkę mieszkaniową z wkładem i należną premią o wartości co najmniej 12.000,00 zł. Dodatkowo powód otrzymał od spadkodawców darowiznę w postaci samochodu osobowego marki P. (...), wartości 8.000,00 zł oraz murowany garaż w wartości 10.000,00 zł. Pozwana podnosi, że powód uzyskał korzyść w wysokości 6.000,00 zł przejmując samochód osobowy marki S. (...). Korzyści jakie powód otrzymał w postaci ww. darowizn w zupełności pokrywa jego roszczenie (k. 98-101).

W piśmie procesowym z dnia 3 stycznia 2015 roku pozwana sprecyzowała wszystkie darowizny poczynione przez spadkodawców na rzecz powoda. Tym samym podniosła, że z tego tytułu, to jej przysługiwałby od powoda zachówek w wysokości 112.000,00 zł (k.113-114).

W piśmie z dnia 21 stycznia 2015 roku powód zaprzeczył, jakoby otrzymał od rodziców w ramach darowizn składniki majątkowe i kwoty wskazane w piśmie przez pozwaną. Jednakże przyznał, że rodzice faktycznie przekazali mu pewne kwoty, których wysokość wynosiła łącznie 8.000,00 zł. W związku z tym powód podtrzymał swoje żądanie zawarte w pozwie (k. 121-123).

Pozwana H. S. (1) pismem z dnia 20.02.2015 r., podtrzymała swoje stanowisko dotyczące darowizn dokonanych przez spadkobierców na rzecz powoda (k. 182).

P. W. w piśmie z dnia 13.04.2015r., podtrzymał dotychczasowe stanowisk zawarte w pozwie. Nadto przyznał, że otrzymał od ojca motocykl marki M. (...) i jego wartość była niższa od wskazanej przez pozwaną. Potwierdził, że otrzymał od pozwanej garnitur o wartości 3.000,00 szylingów, 150,00 euro na zakup baterii do aparatu słuchowego, 100,00 euro na zabieg chirurgiczny, które stanowiły prezent ślubny. Pozwana przepisała na niego książeczkę mieszkaniową z wkładem 650,00 zł wraz z prawem do premii z tytułu nabycia mieszkania (12.500,00 zł), na zakup mieszkania otrzymał jedynie 8.000,00 zł. Powód potwierdził, iż otrzymał od ojca samochód S. (...) o wartości 2.000,00 zł oraz garaż wartości 2.000,00zł, a twierdzenia pozwanej odnośnie wartości ww. samochodu i garażu są gołosłowne. Nadto powód podniósł, że z uwagi na wartość zarówno samochodu, jak i garażu są to drobne darowizny w danych stosunkach przyjęte, dlatego nie podlegają doliczeniu do spadku (k. 199-2013).

W piśmie procesowym z dnia 2 lipca 2015 r., pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczeń z tytułu należnego zachowku po spadkodawcy G. W. zmarłym dnia 02.06.2007r., jako spóźnione i wniosła o oddalenie powództwa w tym zakresie. Nadto wniosła o zaliczenie na dochodzony przez powoda zachówek po spadkodawczyni I. W. darowizn dokonanych na jego rzecz przez rodziców i w konsekwencji oddalenie powództwa jako bezzasadnego oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając powyższe pozwana podniosła, że żądanie powoda w zakresie zachowku po G. W. jest spóźnione, gdyż spadkodawca zmarł 02.06.2007r., a wszelkie ewentualne roszczenia z tytułu zachowku w stosunku do jego osoby uległy przedawnieniu z dniem 02.06.2012r. Nadto pozwana podniosła, że darowizny uczynione za życia rodziców stron, stanowiły przysporzenia zarówno po stronie powoda, jak i jej samej tym samym równoważąc się wzajemnie (k. 232-236).

Na terminie rozprawy w dniu 9 lipca 2015 roku powód, powołując się na art. 5 k.c. podniósł, iż zarzut przedawnienia podniesiony przez stronę pozwaną nie zasługuje na uwzględnienie. (k. 255). Nadto w piśmie procesowym z dnia 22.07.2015r., powód podtrzymał dotychczasowe stanowisko w zakresie żądania zapłaty zachowku (k. 261-263).

W odpowiedzi na powyższe pozwana w piśmie z dnia 5 sierpnia 2015 roku podtrzymała w całej rozciągłości twierdzenia przedstawione w niniejszej sprawie, w szczególności stanowisko zaprezentowane w piśmie procesowym z dnia 2 lipca 2015r. W uzasadnieniu wskazała, że powód nie kwestionuje zarzutu przedawnienia roszczenia objętego pozwem w zakresie zachowku po zmarłym G. W., a jedynie wnioskuje o jego nieuwzględnianie na podstawie art. 5 k.c. Pozwana podniosła, że żądanie powoda jakiegokolwiek zapłaty, tytułem uzupełnienia zachowku winno ulec oddaleniu, jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Natomiast darowizny uczynione za życia rodziców stron stanowiły przysporzenia na rzecz każdej ze stron postępowania i w ocenie pozwanej nastąpiło wygaśnięcie roszczeń spadkobierców ustawowych z tytułu spadku po rodzicach (k. 272-277).

Pozwana w piśmie z dnia 20.12.2016r., podtrzymała dotychczasowe twierdzenia zawarte w pismach procesowych wniesionych w toku przedmiotowego postępowania (k. 440).

Na terminie rozprawy dnia 14 marca 2017 roku strony podtrzymał swoje pierwotne stanowisko (k. 460).

W piśmie procesowym z dnia 27 marca 2017 roku P. W. podtrzymał dotychczasowe stanowisko, zaprzeczając jednocześnie twierdzeniom pozwanej, za wyjątkiem tych wyraźnie przez niego przyznanych. Nadto podniósł, że jedynie kwota 1.750,00 zł (625,00 zł wkładu na książeczke mieszkaniowej stanowiącego 1,25% ceny jaką powód zapłacił za mieszkanie-50.000,00zł, która po przeliczeniu wartości na datę ustalenia zachowku wynosiła 140.000,00 zł x 1,25%), winna zostać zaliczona na należny powódce zachówek (k. 484-486).

Na terminie rozprawy przeprowadzonej w dniu 26 lipca 2018 roku, strona powodowa podtrzymała dotychczasowe żądanie, wnosząc jednocześnie o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego i kosztów procesu (k. 677- 678).

Na tej samej rozprawie H. S. (2) wniosła o oddalenie powództwa (k. 677).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 2 czerwca 2007 roku zmarł ojciec powoda G. W., natomiast 31 października 2013 roku zmarła matka stron postępowania I. W.. G. i I. małżonkowie W. nie zawierali żadnych umów majątkowych małżeńskich. Obowiązywał między nimi ustrój wspólności ustawowej. Z małżeństwa mieli dwoje dzieci będących stronami niniejszego postępowania.

Postanowieniem z dnia 6 maja 2014 roku wydanym przez Sąd Rejonowy w Wągrowcu, w sprawie o sygn. akt: I Ns 1121/13 stwierdzono, iż spadek po zmarłym G. W. nabyli na podstawie ustawy: żona I. W. oraz dzieci: P. W. i H. S. (1) w 1/3 części każde z nich. Nadto na podstawie tego samego postanowienia spadek po I. W. nabyli: syn P. W. oraz córka H. S. (3) z domu W. w 1/2 części każde z nich.

dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w Wągrowcu Wydział I Cywilny z dnia 6 maja 2014 r., sygn. akt: I Ns 1121/13 (k. 35); przesłuchanie powoda P. W. - protokół rozprawy z dnia 13.01.2015r. (k.117); przesłuchanie pozwanej H. S. (1) - protokół rozprawy z dnia 13.01.2015r.

G. i I. W. wraz z dziećmi zamieszkiwali w nieruchomości położonej w W., przy ul. (...), stanowiącej spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, należące do zasobów Spółdzielni Mieszkaniowej w W.. G. W. pracował zawodowo na stanowisku: kierownik zaopatrzenia, natomiast I. W. otrzymywała świadczenie emerytalne. Małżonkowie W. byli bardzo oszczędni. Wszelkie czynione przez nich oszczędności partycypowali na dzieci. Córka spadkodawców H. S. (1) w latach 80-tych wyjechała do Austrii. W 1984 r. zawarła związek małżeński z W. S.. W 1991 roku małżonkowie H. i W. S. rzekli się obywatelstwa Polskiego i zamieszkali w Austrii. Małżeństwo S. planowało kupić w Polsce działkę, początkowo na mazurach, jednakże ostatecznie zdecydowali się na działkę w W.. W wyborze działki dla H. S. (1) uczestniczył ojciec – G. W. i brat pozwanej. Powód cieszył się nawet, że pozwana nabyła działkę położoną w W.. Z uwagi na fakt, że w tamtym okresie H. S. (1) z mężem posiadali obywatelstwo Austriackie, nie mogli nabyć żadnej nieruchomości na terenie Polski. W związku z tym działkę wykupił na siebie ojciec pozwanej. Działka została zakupiona za kwotę 6.500,00 zł. Sumę pieniężną niezbędną do jej zakup przekazali G. W. małżonkowie S.. Aby móc pełnoprawnie nabyć działkę, należało uzyskać zgodę Ministra Spraw Wewnętrznych, na nabycie działki w formie darowizny poczynionej przez G. W. na rzecz pozwanej i dokonać stosownej opłaty. Decyzja wyrażająca zgodę na ww. formę nabycia nieruchomości została wydana dnia 08.09.1995r. Opłaty dokonano 25.09.1995r. Natomiast umowa darowizny została spisana dnia 20.04.1995r. Aktem notarialnym z dnia 08.12.1995r. G. W. przekazał w darowiźnie nieruchomość położoną przy ul. (...), o nr KW (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Wągrowcu Wydział Ksiąg Wieczystych.

dowód: zeznania świadka R. B. - protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 208v), zeznania świadka L. G. - protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k.208v), zeznania świadka W. P. - protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 208v),

zeznanie świadka W. S. - protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 208v), zeznania świadka E. J. – protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 255-255v), przesłuchanie świadka M. B.- protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 255-255v), przesłuchanie powoda P. W. - protokół rozprawy z dnia 13.01.2015r., (k. 117), przesłuchanie powódki H. S. (1)- protokół rozprawy z dnia 13.01.2015r., (k.117) i 26.07.2018r., (k. 677), decyzja wydana przez Ambasadę Rzeczypospolitej Polskiej w W. z dnia 24.06.1991r., (k. 108), wniosek o wydanie zezwolenia na nabycie nieruchomości (k. 303-304), decyzja nr (...) Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 08.09.1995r., (k. 109-110), pismo z dnia 25.09.1995r., (k. 184), umowa darowizny z dnia 20.04.1995r., (k.185), akt notarialny z dnia 08.12.1995r., Repertorium A numer (...) (k.106-107v).

Z kolei syn spadkodawców P. W. w okresie od 17.01.1994 r. do 15.07.1994 r., był zatrudniony w Urzędzie Miejskim w W.. W okresie od 12.01.1998 r. do 31.08.1998 r. był zatrudniony na 1/2 etatu w Zakładzie (...) w W.. Dodatkowo na przełomie lat 1990-1995 P. W. był zawodnikiem (...)” w (...) (grupa Seniorów). Powód cierpiał na niedosłuch. W roku 97 powód przeszedł operację wszczepienia implantu ślimakowego. (...) w P. wydał orzeczenie, z którego wynikało, że P. W. posiadał znaczny stopień niepełnosprawności. W związku z tym w 1999 roku podjął pracę w zakładzie pracy chronionej, na stanowisku - pracownik produkcji. Nadto otrzymywał on rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w kwocie około 500,00 zł. Na przełomie lat, w których pozostawał w stosunku pracy, pozwany otrzymywał wynagrodzenie w kwocie 1.400,00 zł-1.500,00 zł brutto. W roku 1999 pozwany zakupił samochód osobowy marki P. (...), za kwotę 16.000,00 zł. Był to dwuletni samochód, który pozwany nabył z komisju samochodowego. Zakup samochodu dokonany został z pieniędzy otrzymanych w darowiznie od ojca G. W., gdyż powód nie był w stanie, w tamtym okresie sam pokryć kosztów jego zakupu. Do ukończenia 33 roku życia powód zajmował wspólne gospodarstwo domowe z rodzicami. Jednakże nie partycypował on w żaden sposób w kosztach jego utrzymania. W 2001 roku P. W. nabył nieruchomość położoną przy ulicy (...), składającego się z 3 pokoi, kuchni, łazienki z W.C. i przedpokoju o łącznej powierzchni użytkowej 47 m², z przynależną do lokalu piwnicą. Nieruchomość została nabyta za kwotę 50.000,00 zł. Zapłata ceny została zrealizowana w ten sposób, że pozwany uiścił na poczet zakupu nieruchomości kwotę 33.000,00 zł, zaś pozostałą część ceny stanowiącej kwotę 17.000,00 zł zobowiązał się uiścić po realizacji premii gwarancyjnej z tytułu likwidacji książeczki mieszkaniowej w Banku (...) S.A. Kwotę pieniężną niezbędną do zakupu ww. nieruchomości powód otrzymał częściowo w darowiznie od rodziców (8 000 zł), natomiast pozostała kwota stanowiła wkład w wysokości 625,00 zł z likwidacji książeczki mieszkaniowej H. S. (1), oraz przypisaną do niej premię gwarancyjną, którą ta scedowała na rzecz powoda. Z tego tytułu powód otrzymał kwotę 17.500 zł.

dowód: zeznania świadka L. G. – protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 208v), zeznania świadka A. G.- protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k.208v), zeznania świadka J. P.- protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 208v), zeznania świadka E. K.- protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k.208v), zeznania świadka W. P.- protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 208v), przesłuchanie powoda P. W. - protokół rozprawy z dnia 13.01.2015r., (k. 117), przesłuchanie powódki H. S. (1) – protokół rozprawy z dnia 13.01.2015r., (k. 117), świadectwa pracy powoda (k. 490-491v, 497), orzeczenie o stopniu niepełnosprawności P. W. (k. 17), zaświadczenie o zatrudnieniu powoda (k. 495-496), kserokopia aktu notarialnego z dnia 02.02.2001r. Repertorium A numer (...) (k. 128- 129v), kserokopia rachunku sprzedaży nr 1, z dnia 12.03.1999r., (k.127), zaświadczenie (...) N. w W. (k. 494).

Z uwagi na fakt, że mieszkanie zakupiono przed zawarciem związku małżeńskiego przez P. W. z D. W., stanowiło ono majątek odrębny powoda. Mieszkanie na (...) w W. wymagało remontu. Nakłady na remont czynione były z darowizny pieniężnej przekazanej przez ojca powoda, jak i oszczędności samego powoda i jego małżonki.

I. i G. W. kochali oboje dzieci jednakowo, zawsze traktując je na równi. Dlatego też, z uwagi na to, że spadkodawcy zakupili mieszkanie powodowi, jaki i z uwagi na okoliczność likwidacji książeczki mieszkaniowej pozwanej i przekazanie jej na rzecz powoda, a nadto z powodu przekonania, że córka wróci kiedyś na stałe do Polski, postanowili przepisać dotychczas zajmowane przez nich mieszkanie na pozwaną H. S. (1). Powód miał świadomość o darowiznie poczynionej przez rodziców na rzecz pozwanej. Mieszkanie posiadało zbliżony metraż do tego, które zostało zakupione dla P. W., a mianowicie jego powierzchnia wynosiła 48 m². Lokal ten składał się z dwóch pokoi, kuchni, łazienki, W.C. oraz przedpokoju. Do lokalu również przypisana była piwnica. H. S. (2) ustanowiła na rzecz swoich rodziców G. i I. małżonków W. bezpłatne prawo użytkowania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego

na okres 15 lat. Wartość przedmiotu umowy darowizny została ustalona na kwotę 48.000,00 zł. Mimo, iż lokal ten był zadbane, to również wymagał remontu, gdyż rodzice stron postępowania oszczędzając pieniądze na zapewnienie dzieciom bytu, wykształcenia, nie inwestowali w nie, za wyjątkiem drobnych remontów takich jak odmalowanie ścian, wymiana drzwi. Jedynym poważniejszym przedsięwzięciem była wymiana okien, którą sfinansowała pozwana.

G. W. posiadał garaż blaszany o powierzchni 15 m², położony przy ulicy (...) na działkach o numerach geodezyjnych (...) KW nr (...), który użytkował powód. Garaż był zniszczony i wymagał remontu. Powód, nie informując nikogo sprzedał go 08.07.2010 r., uzyskując z tego tytułu kwotę 2.000,00 zł.

Nadto spadkodawca posiadał samochód osobowy S. (...), rocznik 1993, który krótko przed swoją śmiercią tj.: 30.05.2007r., na mocy darowizny przekazał synowi P. W., określając w umowie wartość darowizny na kwotę 2.000,00 zł. W tym samym roku powód sprzedał darowany samochód za kwotę 2.000,00 zł

dowód: zeznania świadka: L. G.- protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 208v), zeznania świadka A. G.- protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 208v), zeznania świadka A. R. – protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 208v), zeznania świadka J. T. (1) – protokół rozprawy z dnia 16.04.2015r., (k. 208v), zeznania świadka D. W.- protokół rozprawy z dnia 9.07.2015r., (k. 255v), przesłuchanie pozwanej H. S. (1) – protokół rozprawy z dnia 13.01.2015r., (k.117), zeznanie pozwanej protokół rozprawy z dnia 14.03.2017r. (k. 460v), przesłuchanie powoda P. W. - protokół rozprawy z dnia 13.01.2015r., zeznania powoda P. W. – protokół rozprawy z dnia 14.03.2017 r., (k.460-460v), odpis aktu notarialny z dnia 25.07.2001r., repertorium A numer (...), (k. 305-308v), umowa darowizny samochodu z dnia 30.05.2007r., (k. 265), umowa sprzedaży garażu (k. 124).

Odkąd strony postępowania założyły własne rodziny, kontakty między nimi uległy osłabieniu. Osłabienie relacji między rodzeństwem nastąpiło do tego stopnia, że ani powód nie uczestniczył w uroczystości ślubnej pozwanej, ani pozwana nie uczestniczyła w uroczystości ślubnej brata. Mimo to, pozwana sprezentowała powodowi w prezencie ślubnym garnitur i przekazała kwotę 100,00 euro na zabieg chirurgiczny oraz 150,00 euro na zakup baterii do aparatu słuchowego. Powód zarzucał H. S. (1), że podczas wizyt w Polsce, bywała u niego sporadycznie, a jej odwiedziny były krótkie i sztuczne. Od 2007 roku P. W. pozostaje w konflikcie z pozwaną. W obliczu relacji panujących między stronami I. W. złożyła przed notariuszem oświadczenie, w którym między innymi wymieniła wszystkie darowizny poczynione przez nią i jej męża na rzecz dzieci. Od śmierci matki I. W., powód całkowicie zaprzestał kontaktować się z pozwaną. Spowodowane było to tym, że pozwana na pogrzebie matki odczytując list pożegnalny wymieniła osoby, którym szczególnie dziękowała za wsparcie i opiekę nad rodzicami- podziękowań takich nie złożyła powodowi. Sytuacja ta stanowiła punkt kulminacyjny, którego skutkiem było zainicjowanie przez powoda przedmiotowego postępowania.

P. W. w dniu 24.08.2015 r. dokonał sprzedaży spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego numer (...) znajdującego się w budynku numer (...), przy ulicy (...) w W. za cenę równą wartości rynkowej, która wynosiła 147.000,00 zł.

dowód: przesłuchanie powoda P. W.- protokół rozprawy z dnia 13.01.2015r., (k. 117), przesłuchanie powódki H. S. (3)- protokół rozprawy z dnia 13.01.2015r., (k.117), oświadczenie I. W. (k.102-105), kserokopia aktu notarialnego z dnia 24.08.2015r., Repertorium A nr (...) (k. 553-560).

W ustaleniu stanu faktycznego Sąd oprął się przede wszystkim na zgromadzonych w aktach sprawy dokumentach, w postaci aktów notarialnych, umów, decyzji, świadectw pracy oraz pozostałych dokumentów urzędowych, których autentyczność nie budziła wątpliwości, nie była też kwestionowana przez żadną ze stron postępowania. Mimo, iż sporna okazała się kwestia autentyczności złożonego przez spadkodawcę podpisu na dokumencie umowy darowizny samochodu zawartej dnia 30.05.2017r., to w toku czynności, po przeprowadzeniu przez biegłego sądowego, w tym zakresie stosownej ekspertyzy, jednoznacznie ustalono, że podpis został złożony przez spadkodawcę. Wobec tego również ten dokument nie budził wątpliwości.

Mimo, iż Sąd uznał za niewiele wnoszący dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy dokument stanowiący oświadczenie sporządzone przez spadkodawczynię I. W., to należało zaznaczyć, że oświadczenie wskazywało na to, iż zarówno przez nią, jak i jej małżonka były czynione darowizny na rzecz powoda.

Za nie istotne dla rozstrzygnięcia przedmiotowego postępowania Sąd uznał dokumenty przedłożone przez stronę powodową w postaci aktu notarialnego z dnia 19.06.1991r., stanowiącego umowę darowizny na rzecz żony powoda D. W. (z domu M.), jak i aktu notarialnego z dnia 25.05.1998r., Repertorium A numer (...) na mocy, którego świadek D. M. dokonała sprzedaży własności nieruchomości położonej w B., stanowiącej działkę o nr (...). Bowiern dokumenty te świadczą jedynie o tym, że świadek nie będąc jeszcze w związku małżeńskim z powodem posiadała wyżej opisaną nieruchomość, a następnie dokonała jej sprzedaży. Nie zaś jak świadek zeznawała, że kwota uzyskana między innymi ze sprzedaży przedmiotowej działki została przekazana powodowi na zakup mieszkania przy ul. (...) w W..

Ustalając powyższy stan faktyczny Sąd dał w pełni wiarę zeznaniem świadków: R. B., L. G., A. G., W. P., J. P., A. R., J. T. (2), E. J.. Są one bowiem logiczne i wzajemnie się potwierdzają, co do faktów: przekazania darowizny pieniężnej na zakup mieszkania powoda, darowizny pieniężnej na zakup samochodu osobowego marki P. (...), sędowania księżeczki mieszkaniowej H. S. (1) na rzecz powoda, okoliczności zakupu działki dla pozwanej, kwoty pieniężnej przekazanej przez pozwaną na jej zakup, darowizny poczynionej na rzecz pozwanej w postaci mieszkania rodzinnego stron, relacji panujących w rodzinie W. i ich stosunków do dzieci. Ponadto należy zauważyć, iż świadkowie ci nie są zaangażowani emocjonalnie w spór i nie są zainteresowani jego rozstrzygnięciem na korzyść którejkolwiek ze stron. O wiarygodności tych świadków świadczy również to, że każdy z tych świadków z całym przekonaniem i stanowczo stwierdził, że słyżał od spadkodawców o dokonanych przez niego darowiznach zarówno na rzecz powoda, jak i pozwanej.

Sąd dał również wiarę świadkowi E. K., będącej sąsiadką I. i G. W., co do faktu darowizny mieszkania pozwanej, zakupu mieszkania powoda oraz kupna samochodu powoda. Mimo, iż świadek nie dysponowała wiedzą w zakresie wysokości dokonanych darowizn, to należy wskazać, że zeznawała szczerze, rzetelnie i zgodnie z posiadanym stanem wiedzy. Nadto należy zaznaczyć, że świadek jest osobą zupełnie obca dla stron postępowania i nie mającą żadnego interesu w tym, aby zeznawać na korzyść którejkolwiek ze stron. Dodatkowo jak świadek podała sama również w tym czasie kupowała mieszkanie co stanowiło wspólny temat rozmów z I. W.. Stąd dysponowała ona informacjami dotyczącymi darowizn.

Z wymaganą ostrożnością Sąd podszedł do zeznań świadka W. S., z uwagi na fakt, iż jest on mężem pozwanej. Jednakże mimo to świadek zeznawał rzetelnie i logicznie. Fakty przedstawione przez niego są wiarygodne, co znajduje potwierdzenie w zeznaniach pozostałych świadków.

Z należyłą ostrożnością Sąd podszedł do zeznań świadka D. W., bowiem jest ona żona powoda i może opowiadać się po jego stronie. Dlatego też, Sąd uznał zeznania świadka za wiarygodne w części, a mianowicie co do okoliczności, które pokrywały się z zeznaniami pozostałych świadków. Świadek również zeznała, że część pieniędzy na zakup mieszkania powód otrzymał od ojca, jednakże nie potrafiła wskazać dokładnej kwoty darowizny. Nie budziły wątpliwości zeznania D. W. dotyczące formy dokonania zapłaty za zakupioną nieruchomość, sprzedaży przez pozwanego samochodu P. (...), sprzedaży garażu, otrzymania w darowiznie samochodu osobowego S. (...) i jego sprzedaży. Sąd odmówił wiarygodności zeznaniom świadka dotyczącym kwestii zakupu działki dla pozwanej, która według wiedzy przekazanej jej od samego spadkodawcy miała zostać zakupiona z jego środków pieniężnych. Świadek nie potrafiła wskazać ceny zakupu przedmiotowej działki. Dodatkowo jej zeznania w tym aspekcie były sprzeczne na tle zeznań pozostałych świadków. Nadto Sąd nie dał wiary zeznaniom D. W. dotyczącym tego, że sama dołożyła powodowi kwotę 15.000,00 zł na zakup mieszkania położonego przy ulicy (...) w W., bowiem świadek nie przedstawiła żadnych dokumentów mogących świadczyć o tym, że do takiej darowizny z jej strony doszło. Biorąc za podstawę doświadczenie życiowe należało stwierdzić, że nielogiczne i lekkomyślne jest działanie polegające na przekazywaniu tak dużej kwoty pieniężnej osobie, która nie jest osobą bliską, w dodatku bez jakiegokolwiek potwierdzenia czy zabezpieczenia dla darczyńcy.

Z dużą ostrożnością należało podchodzić do oceny wiarygodności zeznań stron. Jest bowiem oczywiste, iż składając zeznania we własnej sprawie, strony wykazują naturalną skłonność do eksponowania okoliczności korzystnych dla siebie oraz kwestionowania okoliczności dla siebie niekorzystnych. Zważywszy, że jak sam powód wskazał pozostają ze sobą w konflikcie. Zaznaczyć należy, że zeznania powoda w zakresie których podawał, co stanowiło źródło jego dochodu i skąd pochodziły środki na czynienie tak kosztownych inwestycji, biorąc pod uwagę, fakt, że był osobą dopiero rozpoczynającą karierę zawodową, jak i to, że w niektórych zakładach pracy był zatrudniany na krótkie okresy czasu, dodatkowo fakt, iż w między czasie przeszedł operację wszczepienia implantu ślimakowego i w związku z tym podjął zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej były mało przekonujące. W ocenie Sądu, zeznania powoda w podanym zakresie były wymijające, czym chciał on uniknąć przyznania faktu, że był wspierany materialnie przez spadkodawców w jego działaniach.

Sporną, a jakże istotną dla przedmiotowego postępowania okazała się kwestia wartość otrzymanych przez powoda darowizn. Również zeznania świadków w tej kwestii okazały się rozbieżne, co mogło wynikać, nie tylko ze znacznego upływu czasu od dokonania darowizn przez spadkodawców na rzecz powoda, jak i to, że świadkowie nie konsultowali się w tej kwestii zarówno między sobą, jak i z którąkolwiek ze stron. Dlatego też, Sąd dał wiarę zeznaniom P. W. w kwestii, w jakiej przyznał on o dokonanych przez spadkodawców na jego rzecz darowiznach.

Sąd dał wiarę zeznaniom pozwanej H. S. (1) w części świadczącej o dokonanych przez spadkodawców na jej rzecz darowiznach, okolicznościach ich dokonania. Nadto Sąd uznał za wiarygodnej jej zeznania, w których podnosi zarzut otrzymania darowizn również przez pozwanego. Zdaniem Sądu, fakty przedstawione przez pozwaną są rzetelne i wiarygodne, co znajduje potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym.

W ocenie Sądu za nieistotne dla niniejszej sprawy uznać należało podnoszone przez strony i niektórych świadków okoliczności związane ze sprawowaniem opieki nad spadkodawczynią.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się bezzasadne.

Roszczenie powoda jest oparte na przepisie art. 991 k.c., zgodnie z którym zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy należy się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo małoletni: 2/3 wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach połowa wartości tego udziału (zachówek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku, bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku, albo do jego uzupełnienia.

W myśl art. 931 § 1 k.c. w pierwszej kolejności powołane z ustawy do spadku są dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

P. W. wniósł pozew o zachówek po obojgu rodzicach G. W. zmarłym w dniu 2.06.2007r. oraz I. W., zmarłej 31.10.2013r. W piśmie procesowym z dnia 2 lipca 2015r., pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia po spadkodawcy G. W..

W ocenie Sądu pozwana H. S. (1) skutecznie podniosła zarzut przedawnienia roszczenia przysługującego powodowi po ojcu G. W., zmarłym 2 czerwca 2007 roku. Zgodnie z art. 117 § 1 i 2 k.c., cywilnoprawne roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu – po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba, że zrzeka się zarzutu przedawnienia. Kwestia terminu przedawnienia roszczenia o zachówek jest uregulowana w art. 1007 § 2 k.c. – w myśl, którego roszczenie przeciwko osobie obowiązanej do uzupełnienia zachowku z tytułu otrzymanych od spadkodawcy zapisu windykacyjnego lub darowizny przedawnia się z upływem lat

pięciu od otwarcia spadku. Bezsportnym jest, że spadkodawca G. W. zmarł w ww. dacie, zatem ewentualne roszczenia powoda z tytułu zachowku po ojcu uległy przedawnieniu z dniem 2 czerwca 2012 roku.

Dodatkowo w ocenie Sądu, bezzasadna była argumentacja powoda, w której twierdził, że nie wystąpił wcześniej z roszczeniem zachowku po zmarłym ojcu, ponieważ myślał, że z roszczeniem występuje się, po śmierci obojga rodziców.

Zdaniem Sądu należało uznać, iż pozwana skutecznie podniosła zarzut przedawnienia w niniejszej sprawie, co niewątpliwie obligowało Sąd do oddalenia roszczeń powoda. W niniejszej sprawie powód co prawda podniósł zarzut względem niezgodności zarzutu przedawnienia z zasadami współżycia społecznego powołując się na art. 5 k.c., jednakże w ocenie Sądu nie ma w sprawie powołanych żadnych okoliczności, które mogłyby poddać pod rozagę Sądu tę kwestię. Nadto spóźnienie P. W. w dochodzeniu roszczenia po zmarłym ojcu przemawia raczej za uznaniem, iż oddalenie powództwa jest jak najbardziej uzasadnione również względami moralnymi i obrotu prawnego.

Natomiast jeżeli chodzi o kwestię dochodzenia roszczenia po zmarłej I. W., to mimo, iż nie uległo ono przedawnieniu, nie było podstaw do uwzględnienia żądania powoda również w tym zakresie.

Przy obliczaniu wartości zachowku należy ustalić czysta wartość spadku. Wartość ta to różnica między wysokością aktywów wchodzących w skład spadku, a wysokością długów spadkowych. Punktem odniesienia przy ustalaniu stanu czynnego spadku dla potrzeb obliczenia wysokości zależnego zachowku może być jedynie chwila otwarcia spadku będąca chwilą śmierci spadkodawcy (art.922§1, art.924 i 925 k.c.)(wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2008 r., IV CSK 509/07). Ponadto obliczenie zachowku następuje na podstawie wartości spadku ustalonej według cen z daty orzekania o roszczeniach z tego tytułu (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 1985 r., (...), OSNC 1986,nr 3, poz.24, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1985 r., III CZP 75/84, OSNC 1985,nr10, poz.147).

W skład spadku po zmarłych wchodziła darowana przez spadkodawców G. i I. W. na rzecz pozwanej nieruchomości położona w W. przy ul. (...). W myśl art. 995 § 1 k.c. wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania według cen z chwili ustalenia zachowku. Wartość nieruchomości położonej przy ul. (...) w W. według stanu na dzień 8 grudnia 1995 r. oraz cen aktualnych wynosi 140.000,00 zł.

W zakresie ustalenia wartości nieruchomości Sąd odwołał się do stanowiska wyrażonego w opinii biegłego sądowego z dziedziny wyceny nieruchomości. Opinia ta została wydana po przeprowadzeniu analizy dokumentacji zawartej w aktach niniejszej sprawy oraz po dokonaniu oględzin nieruchomości, odpowiada w sposób wyczerpujący na postawione w tezie dowodowej pytania oraz zawiera logiczne uzasadnienie stanowiska biegłego. Sąd uznał sporządzoną w sprawie opinię w pełni za wiarygodną, bowiem biegły jest osobą postronną, a jego kwalifikacje w połączeniu z treścią opinii stanowią gwarancję prawidłowości dokonanych ustaleń. Stanowisko stron było takie, że żadna z nich nie kwestionowała opinii. Po zapoznaniu się z treścią opinii i stanowiskiem stron, Sąd zaakceptował ustalenia opinii jako odpowiadające stanowi faktycznemu oraz wiążące na potrzeby ustalenia zachowku w niniejszym postępowaniu.

W przedmiotowej sprawie faktem jest, że powód otrzymał od rodziców G. i I. W. - kwotę 8.000,00 starych złotych na zakup mieszkania, która zdaniem Sądu stanowiła darowiznę rodziców powoda na jego rzecz.

Ustalenie wysokości zachowku składa się z trzech operacji:

1. z ustalenia udziału spadkowego stanowiącego podstawę do obliczania zachowku (art. 992 k.c.),
2. z ustalenia substratu zachowku (art. 993 k.c. - 995 k.c.),
3. z pomnożenia sumy pieniężnej wyrażającej wartość substratu zachowku przez ułamek odpowiadający udziałowi stanowiącemu podstawę do obliczenia zachowku.

Na skutek dziedziczenia ustawowego po I. W. do spadku po niej poza powodem byłaby powołana tylko pozwana. Wówczas każde z nich dziedziczy w udziałach po 1/2. Powód w pozwie podniósł, że przysługuje mu dwie trzecie

wartości udziału spadkowego, gdyż jest on niezdolny do pracy w stopniu znacznym. Ustawodawca nie zdefiniował w Kodeksie cywilnym pojęcia trwałej niezdolności do pracy, którym posłużył się w powołanym już wyżej art. 991§1 k.c. Zgodnie z art. 12 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.Nr162,poz.1118 z późn.zm.), niezdolną do pracy w rozumieniu tej ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy (art.12 ust.2), a częściowo niezdolną osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji (art.13 ust.2), natomiast okresową, jeżeli według wiedzy medycznej istnieją rokowania odzyskania zdolności do pracy (art.13ust.3).

Zgodnie z przywołanym art. 991 §1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). Wskazuje się, że miarodajną chwilą dla określenia trwałej niezdolności do pracy jest chwila otwarcia spadku, a zatem w przedmiotowej sprawie: 31 października 2013r. (data śmierci I. W.). Bowiem zarówno w orzecznictwie, jak i judykaturze utrwalili się poglądy, mówiący o tym, że o trwałej niezdolności do pracy decyduje stan rzeczy istniejący w chwili otwarcia spadku. Wywodzi się on z tego, iż samo roszczenie o zachówek powstaje w chwili otwarcia spadku. W myśl stanowiska prezentowanego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2003r. (IV CK 158/02, LEX nr 106579), przyjęcie jakiegokolwiek innej chwili stwarzałoby niebezpieczeństwo przypadkowości i dowolności. W ocenie Sądu uprzywilejowanie wynikające z treści art. 991 § 1 k.c. dotyczy jedynie uprawnionych całkowicie niezdolnych do pracy trwale. Stanowisko takie znalazło również odzwierciedlenie w orzecznictwie. Bezspornym jest, że powód posiada orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy i z tego tytułu otrzymuje rentę wypłacaną mu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Nadto powód w chwili otwarcia spadku prowadził własną działalność gospodarczą pod nazwą (...) Gastronomia (...) (k. 29). Zatem odnosząc się do powyższego zgromadzony w przedmiotowym postępowaniu materiał dowodowy, nie pozwolił w ocenie Sądu do zaliczenia powoda P. W. (w chwili otwarcia spadku) do grona osób będących trwale niezdolnymi do wykonywania pracy, którym przysługiwałyby zachówek w wysokości dwóch trzecich, a nie jednej drugiej udziału w spadku.

Składnikiem majątkowym, który należało wziąć pod uwagę przy ustalaniu substratu zachowku była wartość nieruchomości, stanowiąca przedmiot umowy darowizny dokonanej przez spadkodawców na rzecz pozwanej. Nieruchomość była obciążona na rzecz G. i I. małżeństwa W. użytkowaniem na okres 15 lat. W akcie notarialnym została wprost wskazana skapitalizowana wartość użytkowania na łączną kwotę 28.800,00 zł (48.000,00 zł x 0,6= 28.800,00 zł), która to stanowiła wówczas 60% wartości całego prawa. W związku z czym należało przyjąć, że dla celów obliczenia w przedmiotowej sprawie wartość faktyczna darowanego prawa wynosiła 28.000,00 zł., kwota ta stanowiła wartość jaką należało przyjąć przy obliczaniu substratu zachowku.

Biegły sadowy oszacował wartość darowanej nieruchomości na kwotę 140.000,00 zł. W tym wypadku po dokonaniu stosownych przeliczeń wartość jaką należało przyjąć do obliczenia substratu zachowku, stanowiła kwotę 40 % = 0,4 x 140.000,00 = 56.000,00 zł, którą to należało pomnożyć przez 1/2 = 28.000,00zł, albowiem spadkodawca G. W. wraz z żoną I. W. posiadali nieruchomość w małżeńskiej wspólności majątkowej.

W związku z powyższym Sąd dokonał stosownego przeliczenia poprzez wyliczenie jaki procent wartości 50.000,00 zł, stanowiła kwota darowizny w wysokości 8.000,00 zł tj.: (8.000,00zł należało pomnożyć przez 50.000,00 zł, po czym uzyskany wynik pomnożyć przez 100 =16%). Następnie kwotę 147.000,00 zł, jaką P. W. otrzymał ze sprzedaży nieruchomości należało pomnożyć przez 16 %. Uzyskana poprzez zastosowanie powyższego zabiegu kwota 23.520,00 zł, stanowiła aktualną wartość uzyskaną przez powoda darowizny według aktualnych cen.

Jak już wcześniej zaznaczono, art. 993 k.c. nakazuje przy obliczaniu substratu zachowku doliczyć do spadku uczynione przez spadkodawcę darowizny, których wartość pomnożono przez 1/2, albowiem spadkodawca G. W. wraz z żoną I. W. posiadali wspólność majątkową małżeńską. Zatem doliczono kwotę pieniężną w wysokości 11.760,00 zł (stanowiącą 1/2 z 23.520,00 zł) oraz kwotę 1.000,00 zł (stanowiącą 1/2 kwoty 2.000,00 zł), którą powód uzyskał ze sprzedaży garażu.

Oznaczało to, iż wartość substratu zachowku wynosiła 40.760,00 zł (tj.: 28.000,00zł, do której należało doliczyć kwotę 11.760,00 zł oraz kwotę 1.000,00 zł). W dalszej kolejności, aby obliczyć wysokość zachowku należało przemnożyć uzyskaną kwotę przez ułamek odpowiadający udziałowi stanowiącemu podstawę jego wyliczenia. Ułamek ten to $\frac{1}{4}$, ponieważ udział, który by przypadł powodowi z tytułu dziedziczenia ustawowego wynosił $\frac{1}{2}$, a zachówek powoda stanowił połowę tego udziału, co stanowiłoby kwotę należnego powodowi zachowku w wysokości 10.190,00 zł.

Konkludując z uwagi na to, iż zgodnie z treścią art. 996 k.c. darowiznę uczynioną przez spadkodawcę uprawnionemu do zachowku zalicza się na należny zachówek, powód nie może żądać od pozwanej H. S. (1) żadnej kwoty. Darowizna uczyniona przez spadkodawców na rzecz powoda stanowi kwotę co najmniej 11.760,00zł (po dokonaniu przedstawionych wyżej przeliczeń), a więc przewyższa tę, która przypadłaby powodowi od pozwanej na należny mu zachówek. Zatem w ocenie Sądu brak jest podstaw do żądania przez P. W. od spadkobierczyni H. S. (1) sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku – w oparciu o art. 991 § 2 k.c., wobec tego powództwo podlegało oddaleniu.

Na marginesie należałoby dodać, że wystąpienie P. W. przeciwko pozwanej do Sądu z przedmiotowym roszczeniem w sytuacji, kiedy to okazała mu wsparcie w realizacji jego planów życiowych, poprzez darowanie na jego rzecz własnej książeczki mieszkaniowej wraz z przypisaną do niej premią gwarancyjną, czy też wspomagała w leczeniu, przekazując kwotę pieniężną niezbędną do sfinansowania zabiegu chirurgicznego, stanowi w ocenie Sądu zachowanie godzące w zasady współżycia społecznego.

W myśl art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Natomiast do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony (§ 3).

W przedmiotowej sprawie stroną przegrywającą jest powód, zaś do kosztów procesu poniesionych przez pozwanego zaliczyć należy koszty zastępstwa procesowego w wysokości 3.600,00 zł oraz wydatek w postaci opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł, natomiast nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.

W świetle powyższego, Sąd orzekł jak w punkcie drugim i trzecim wyroku.

SSO Jan Sterczała